

DOI: <https://doi.org/10.36719/3005-3137/8/178-186>

Fəxriyyə Cəfərova

Naxçıvan Müəllimlər İnstitutu

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

<https://orcid.org/0000-0001-2345-67-89>

ceferova.fexriyye@mail.ru

Aşiq dilində poetik fonetikanın üslub imkanları

Xülasə

Məqalədə bədii dildə səsə əhəmiyyətindən danışılır. Danışiq səsləri poetik təcrübənin tərkib hissəsi kimi araşdırılır, oxucunu təkcə məna ilə deyil, həm də eşitmə vasitəsilə cəlb edən fonetik vasitələrin əhəmiyyəti öyrənilir. Müxtəlif aşıqların yaradıcılığından nümunələr götürməklə poeziyanın səs mənzərəsinin məna dərinliyi, ritm, təsir yaratmaqda semantik məzmun qədər əhəmiyyətli olduğu əsaslandırılır. Araşdırma vasitəsilə iddia edilir ki, poeziyada səs sadəcə bəzək aləti deyil, həm də şeirin quruluşunu, əhval-ruhiyyəsini formalaşdıran əsas vasitədir. Bədii dildə fonetikanın tədqiqi dilçilik, ədəbiyyat nəzəriyyəsi və bədii ifadənin tədqiqi arasında körpü quran zəngin və kifayət qədər öyrənilməmiş bir tədqiqat sahəsidir. Ədəbi-bədii dildə fonetik elementlər sadəcə aydınlığı və ya reallığı təmin etmək üçün bir vasitə deyil, onlardan ədəbi simalar tərəfindən emosional reaksiyalar oyatmaq, xarakter fərqlərini vurğulamaq, müxtəlif anlayışları gücləndirmək üçün istifadə olunur. Fonetik imkanlardan istifadə aşıqların estetik təcrübəsini artırır. Fonetik xüsusiyyətlərin funksiyalarını və ədəbi əsərlərin həm forma, həm də məzmununa təsirini öyrənməklə aşıqların səslə necə rəftar etdiklərini müəyyənləşdirmək olar. Bədii dil, insanların ən zəngin və incə duyğularını, fikirlərini və həyat təcrübələrini ifadə etmək üçün maraqlı bir mənbədir. Bu dilin özəlliyi yalnız mənada deyil, həm də səs və ritm səviyyəsindəki xüsusiyyətlərdədir. Fonetik vasitələr, xüsusilə də səslərin quruluşu və onların birləşməsi, poeziyanın bütünlüklə estetik təsirini formalaşdıran mühüm elementlərdən biridir. Poetik dildə fonetika, şairin yaratdığı təəssüratları dərinləşdirən, mətnə ritmik ahəng qataraq oxucuya fərqli duyğular aşıl原因an bir dilçilik sahəsidir. Fonetika ənənəvi olaraq nitq səslərinin əmələ gəlməsi, ifadə edilməsi və qavranılması yollarına diqqət yetirərək onları linqvistik baxımdan araşdırsa da, fonetik elementlərin bədii dili inkişaf etdirmək potensialı alimlərin diqqətini son zamanlar cəlb etmişdir. Belə ki, bədii mətnlərdə fonetik xüsusiyyətlər çox vaxt müəlliflər tərəfindən üslub məqsədləri üçün istifadə olunur. Bunlar şeir mətninin estetik keyfiyyətini formalaşdırır və onun oxuculara emosional və psixoloji təsir göstərməsini əsaslandırır. Səs seçimlərinin xarakteri, onların əhval-ruhiyyə və məna dərinliyini əks etdirə bilməsi fonetikanın poeziyada mühüm rol oynadığını göstərir.

Açar sözlər: dil, söz, üslub, fonetika, nitq səsi

Fakhriyya Jafarova

Nakhchivan Teachers Institute

Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor

<https://orcid.org/0000-0001-2345-67-89>

ceferova.fexriyye@mail.ru

Stylistic possibilities of poetic phonetics in the language of ashig

Abstract

The article discusses the importance of sound in the artistic language. Speech sounds are examined as an integral part of poetic experience, the importance of phonetic means that attract the reader not only with meaning, but also through hearing is studied. By taking examples from the work of various ashigs, it is substantiated that the soundscape of poetry is as important as the semantic content in creating depth of meaning, rhythm, and effect. The study claims that sound in poetry is not only a decorative tool, but also the main tool that forms the structure and mood of the poem. The study of phonetics in the artistic language is a rich and insufficiently explored field of research that bridges linguistics, literary theory, and the study of artistic expression. In the literary-artistic language, phonetic elements are not just a means of ensuring clarity or reality, but are used by literary figures to create emotional reactions, emphasize character differences, and reinforce various concepts. The use of phonetic possibilities enhances the aesthetic experience of ashigs. By studying the functions of phonetic features and their impact on both the form and content of literary works, it is possible to determine how ashigs relate to sound. Artistic language is an interesting source for expressing the richest and most delicate feelings, thoughts, and life experiences of people. The peculiarity of this language lies not only in its meaning, but also in its features at the level of sound and rhythm. Phonetic means, in particular the structure of sounds and their combination, are one of the important elements that form the aesthetic effect of poetry as a whole. In poetic language, phonetics is a field of linguistics that deepens the impressions created by the poet and instills various emotions in the reader by adding rhythmic harmony to the text. Although phonetics traditionally studies speech sounds from a linguistic aspect and pays attention to the ways of their formation, expression, and perception, the possibilities of phonetic elements to develop artistic language have recently attracted the attention of scholars. Thus, authors often use phonetic features in artistic texts for stylistic purposes. They shape the aesthetic quality of the poetic text, justifying its emotional and psychological impact on readers. The nature of sound choices, their ability to reflect mood and depth of meaning indicate the important place of phonetics in poetry.

Key words: *language, word, style, phonetics, speech sound*

Giriş

Şeir ədəbi formalar arasında səsdən ilkin struktur və estetik vasitə kimi məqsədli istifadəyə görə əvəzsiz mətndir. Şeirdəki səs qafiyə və ya ritmdən daha çox keyfiyyəti əhatə edir. Ayrı-ayrı fonemlərin qarşılıqlı əlaqəsi, şeirin emosional və intellektual təsirini formalaşdıran ümumi eşitmə təcrübəsi də səsə aiddir. Dilçilikdə fonoloji nəzəriyyələr səs anlayışını həm dilin struktur elementi, həm də məna vasitəsi kimi araşdırır.

Şeir dilində səs və məna arasında mürəkkəb əlaqələr vardır. Səs nümunələri şeirin semantik məzmununu gücləndirə və ya dəyişdirə bilər. Məsələn, fonetik vasitələr sözlərin mənasını gücləndirərək, yüksək emosional reaksiya yarada bilər. Fonologiya və semantika arasındakı qarşılıqlı əlaqə səsə poetik ifadəyə necə dərinlik əlavə etdiyini göstərir. Bu dərinlik fonetikanın üslub imkanlarının genişliyini göstərir. Professor A.Babayev dil vahidlərinin üslubiyyatını müxtəlif qruplara ayırır ki, onlardan biri (və birincisi) fonetik üslubiyyatdır (Babayev, 2008, s.60). Belə bir fikirlə bir sıra araşdırmalarda da qarşılaşıq (Pustovalov, 1987, s.11). Tanınmış dilçi alim V.V.Vinoqradov üslubiyyatın təsviri fonetika, qrammatika və leksikologiyanın materialları və nəticələrinə əsaslandığını göstərir və ümumxalq dilinin rəngarəngliyini bununla izah edir (Vinoqradov, 1981, s. 14). Ümumiyyətlə, hər hansı bir əsərin üslub xüsusiyyətlərinə fonetikadan başlamaq düzgün olar. Bu baxımdan, aşiq dilində poetik fonetikanın üslub imkanlarının öyrənilməsi maraqlı faktlar verir.

Tədqiqat

Bədii dildə dilçilik elminin bütün sahələrinin, o cümlədən fonetikanın özünəməxsus rolu vardır. Fonetik xüsusiyyətlərin istifadəsi müxtəlif ədəbi ənənələrə və tarixi dövrlərə görə dəyişir. Fonetik üslubi vasitələrin zənginliyi bütün dövrlər üçün əhəmiyyətlidir. “Ümumiyyətlə, sözlərin, ifadələrin və cümlələrin mənalı ilə səslənməsi arasında ahəngdarlığın təmin edilməsi üçün istifadə olunan fonetik vasitə və imkanlar fonetik-üslubi vasitələr adlanır” (Dəmirçizadə, 1962, s.44). Çağdaş araşdırmalarda fonetik üslubiyyata aid tədqiqatların iki istiqamətdə (fonetik-üslubi ifadə vasitələrinin şeir və nəsrə tədqiqi və kompleks tədqiqi) aparıldığı qeyd olunur (Hacıyeva, 2018, s.3). Müəlliflər səsdən tez-tez daha eksperimental şəkildə istifadə etsələr də, aşiq poeziyası üçün qafiyənin əhəmiyyəti xüsusi mövqeyə malikdir. Belə ki, qafiyə həm estetik, həm də struktur funksiyalarını yerinə yetirərək şeirdə bəlkə də ən qiymətli fonetik vasitədir. O, müxtəlif hisslər yaradır, tez-tez bir fikrin sonunu çatdırır bilər. Bununla belə, qafiyədən gözlənilməz və ya qeyri-müntəzəm şəkildə istifadə edildikdə, ixtilaf və ya istehzanı, sevinci, həsrəti vurğulamaq üçün də istifadə edilə bilər:

Olmaz sizin kimi qəməzəli qanlar,
Alama yanaqlılar, qaşı kamanlar,
Gözəl dəstənizi görən çavanlar
Yəqin düşər özgə hala, gözəllər (Aşıq Mirzə ,2005, s.189).

Qafiyə şeirdə ən çox tanınan eşitmə vasitəsidir. Qafiyənin müxtəlif formaları (mükəmməl qafiyə, çarpaz qafiyə, daxili qafiyə və s.) şeirdə müxtəlif gözləntilərə səbəb olur. Qafiyə şeirin ümumi quruluşunu və ritmini müəyyənləşdirə bilir. Bu mənada, bədii əsərin səslənməsi ilə bağlı tələffüz üslublarının böyük rolu vardır. Araşdırmalarda dilin fonetik vasitə və imkanlarının tələffüzündə məqsədəuyğun çalarlıqları sistemi bu üsluplara aid edilir (Dəmirçizadə, 2007, s.143-144). Dilçilik elmində fonetikanın üslub imkanlarını fonosemantik əlamətlərlə izah edirlər (Həsənov, 2003, s. 262).

Şeir mətnlərində və qafiyəli kompozisiyalarda fonetik üslub əsas rol oynayır. Qafiyələr, həmçinin paralel səslərin təkrarı vasitəsilə bədii əsərin musiqiliyi artırılır. Məsələn:

Ağlaram, gözümdən tökərəm yaşı,
Sinəmi yandırır möhnət atəşi.
Sərrafa yükləçək gövhərsiz daşı,
Həmdəm olmaq biilqara çətindi (Aşıq Qurban, 2005, s. 69).

Göründüyü kimi, “sinə, sərraf, yaş, atəş, daş” sözlərindəki səs təkrarları həm ritmi, həm də emosional ifadəni gücləndirir. Örnəklər təsdiq edir ki, qafiyə heca vəznli şeirin çox vacib elementlərindəndir. “Bu cür səs düzümünün yaratdığı musiqi, ahəng söz birləşmələri, atalar sözləri, frazeoloji vahidlərin deyilişində özünü daha çox göstərir, başqa sözlə, həmin ifadələrin, bədii mətnlərin yaranmasında da eyni səslərin təkrarından əmələ gələn fonetik hadisənin mühüm rolu olur” (Abdullayev, 2013, s. 175-176).

Dildə səslə əlaqəli tərəflər, yəni hərflərin və səslərin necə tələffüz edildiyi, onların bir-birinə necə təsir etdiyi fonetik imkanlarla aydınlaşır. Poetik dilin ən əsas xüsusiyyətlərindən biri, məna ilə yanaşı, səsin də rol oynamasıdır. Bəzən aşıqların bədii fəaliyyəti yalnız məna üzərində məhdudlaşmır, onlar, həm də səsin strukturu və ahənginə diqqət yetirirlər. Bu, şeirin ritmik və melodik quruluşunu formalaşdırmağa kömək edir və mətnin yaddaşda daha çox qalmasına səbəb olur:

Qafqazın qoynunda, Xəzər boyunda
Uzanıb gedirsən, çiçəkli yurdum.

Min can dərmanı var Kürün suyunda,
Taxıllı, pambıqlı, çörəkli yurdum (Aşıq Mirzə, 2005, s. 189).

Burada son misrada xitaba aid həmcins təyinlərin ritmi şərin oxunmasını asanlaşdırır və ona xüsusi ton verir. Ritm, şeir və musiqi arasında sıx bir əlaqə yaradır. Poetik dildə fonetika ritmin yaradılmasında mühüm rol oynayır. Ritm, sözlərin vurğu və tələffüz nöqtələrinə görə müəyyən edilir və bu vurğuların uyğunluğu şeirin ahəngdarlığını təmin edir. Bəzi aşıqlar poetik dildə xüsusi bir ritmik quruluşdan istifadə edərək, şeirə xüsusi ahəng verirlər. Bu ritm təkcə dinamiklik yaratmaqla qalmır, həm də oxucunun duyğularını yönləndirərək onun şeiri daha dərinlən mənimsəməsinə imkan verir:

Yardan ayrı dözə bilməm, neyləyim?
Alışır dəhanda, odlanır dilim.
Bu dərdin dərmanı ölümdür, ölüm,
Sağlığıma daha güman yoxdu, yox (Aşıq Qurban, 2005, s.68).

Ritm şeirin axınını diqtə edir, oxucuların şeirdəki tempi, gərginliyi və vurğunu necə qəbul etməsinə təsir göstərir. Şairlər öz işlərinin məzmununu əks etdirmək üçün ritmi dəyişə bilirlər. Sakitliyi bərpa etmək üçün sabit, dinc ritm və ya təəccüb, heyranlıq bildirmək üçün qeyri-müntəzəm ritmdən istifadə etmək olar. Poeziyada vurğulu və vurğusuz hecaların strukturlaşdırılmış modeli oxuya və dinləməyə təsir etməklə kifayətlənmir, o cümlədən emosiya ilə bağlılığı təmin edir. Ritmik nümunələr sakitlik, və ya gərginlik kimi xüsusi əhval-ruhiyyəni göstərir. Aşıq poeziyasında şeirlərin səsinə və mənasını formalaşdırmaqda ritmin gücündən tez-tez istifadə olunur:

Tuti kimi dillən, şirindil danış,
Cahan gözəl, canan gözəl, can gözəl.
Sevgilimsən, kərəm eylə, gəl barış,
Mən eyləyim sənə qurban can, gözəl (Aşıq Qurban, 2005, s.72).

Ritmin gücü ilə şeir dilinin daha sərbəst axını müşayiət olunur. O, şeirdə səslərin daha çox çevikliyə imkan verdiyini göstərir. Poetik təcrübənin formalaşmasında səs naxışlarının özünəməxsus təsiri vardır. Səs nümunələri təkcə şeirin estetik keyfiyyətlərinə deyil, həm də oxucunun mətnlə emosional əlaqəyə girməsinə kömək edir. Məsələn, sakit ritmik axışla zəriflik hissi, sərt, sarsıdıcı

səslərlə narahatlıq və ya gərginlik hissi yarana bilər.

Fonetik quruluşun əsas və ən çox istifadə edilən elementləri aliterasiya və assonansdır. Aliterasiya şeirin melodik strukturuna və ritminə əlavə bir gözəllik qatır. Məsələn:

Bəzənib-düzənib çıx seyrangaha,
Sənsən yaraşığı yaylağın, gözəl.
Açılıb yolları, bitib gülləri,
Gözləri yoldadır bulağın, gözəl (Aşiq İmran, 2005, s.376).

Qoşmanın bu bəndində *y* və *g* samitlərinin aliterasiyası şeir dilinə ahəng verən vasitə kimi diqqəti cəlb edir.

Sözdəki ilk samitlərin təkrarından yaranan alliterasiya eyni səs və ya səs qruplarının bədii əsərlərdə ritmi gücləndirməsi, melodik bir təsir yaratması ilə müşayiət olunur. Nümunələrdən də bəlli olur ki, alliterasiya dilin axarını və melodiyaşını müəyyən edir, oxucuya təsirli və yadda qalan duyğular təqdim edir. Assonans isə sait səslərin təkrarı kimi şeirin səs strukturlarına gözəl bir harmoniya qatır. Assonans şeir dilində çox istifadə olunan fonetik vasitələrdəndir. Bu vasitə saitlər arasında təkrarlanan bir uyğunluq yaratmaqla mətni daha melodik və ahəngdar edir. Bu isə əsərin musiqiliyini və emosional təzyiqini artırır. Assonansdan istifadə, sözlər arasında ahəng yaratmaqla yanaşı, təbii bir ritmik axış formalaşdırır. Məsələn, aşağıdakı misralarda *a* və *ə* səslərinin təkrarı həm ritmi gücləndirir, həm də şeirin melodik keyfiyyətini inkişaf etdirir.

Sularında üzəndə mən,
Sahilində gözəndə mən,
Az öpmədi tellərindən,
Ləpələndi yeli Kürün (Aşiq Pənəh, 2005, s.352).

Bundan başqa, təbiət hadisələrinin və səs-küylərin sözlərə çevrilməsi ilə aşıqlar fonetik elementləri poeziyanın içində canlandırırlar. Bu növ istifadə şeiri yalnız yazılı sözlərlə deyil, həm də “eşidilən” sözlərlə zənginləşdirir. Məsələn, Aşiq Mehdinin yaradıcılığından alınmış gəraylıdakı “qaqqıldamaq” sözü oxucunun təxəyyülündə real səs təsvirlərini canlandırır:

Yalçın qaya-daşda durub,
Qaqqıldayır ana kəklik.
Qüdrətindən bəzəkli dir,
Ayağında xına kəklik (Mirzəyev, 2006, s.275).

Səs oxşarlığı maraqlı fonetik vasitələrdəndir. Təbiət hadisələrinin səslərini dil vasitəsilə təkrarlamaq konkret səsləri və təsvirləri oxucunun düşüncələrinə gətirir. Məsələn: "Qıqqıldamaq" sözü ilə müəllif güclü və sərt bir səs yaradır. Bu üsul, oxucuya səslərin mənasını birbaşa çatdırmaqda daha güclü təsirə malikdir. Bir səsin digərinə çevrilməsi və ya səsin dəyişməsi fonetik üslubun çox vacib aspektidir. Məsələn, "k" və "q" səsləri birləşdikdə sərt və qüvvətli təsir bağışlayır. Səs dəyişkənliyi əsərin ümumi atmosferini müəyyənləşdirir və daha dramatik bir effekt yarada bilər. Bundan başqa, təkrar elementlər də mətni bədii cəhətdən təsirli edir:

Bu gün iki sultan bir taxta çıxmış,
Ox atarlar bir-birinə çaphaçap.
Nazlı dilbər mənə sitəm eylədi,
Könlümün şəhrinə saldı çaphaçap (Pirsultanlı, 2011, s.70).

Bu üsuldən həm musiqi ritmi, həm də diqqət çəkmək üçün istifadə edilir.

Beləliklə, alliterasiya və assonans poeziyada səs nümunələrinin formalaşmasında əsas ahəngdar effekt yaradır.

Şeirdə səsin əsas funksiyalarından biri onun duyğuları oyatmaq qabiliyyətidir. Səsin oxucular üzərində koqnitiv və psixoloji təsirləri vardır. Səs yaddaşa, qavrayışa və emosional reaksiyaya təsir edə bilər. Müəyyən səslər xüsusi əhval-ruhiyyə və mənalara əlaqəlidir. Beynin şeirdəki səs nümunələrinə və mətnlə daha dərinləndirən əlaqə yaratmağa necə cavab verməsini artıq koqnitiv poetika sübut etmişdir.

Bədii dilin şifahi ənənələrində səsin rolu böyükdür. Poeziya tarixən şifahi söz vasitəsilə nəsilərdən nəsilərə keçmişdir. Folklor poeziyası yaradanlar ritmi saxlamaq üçün ən çox səsə etibar etmişlər. Şifahi mədəniyyətdə şeirin səsi onun çatdırılmasında, yaddaşda saxlanmasında və ümumiyyətlə, qəbul edilməsində mühüm mövqeyə malikdir:

Xəstə Qasım, kimə qılsın dadını?
Canı çıxsın, özü çəksin odunu,
Yaxşı igid yaman etməz adını,
Çünki yaman addan ölüm yaxşıdır (Pirsultanlı, 2011, s.75).

Bu nümunədə *d* səsinin fəallığı şeri musiqi keyfiyyəti ilə yükləyir.

Dünyada şairlərin səsdən siyasi müqavimət forması kimi istifadə etdiyi məqamlar da var. Etiraz nəğmələrindən inqilabi poeziyaya qədər səsin sosial dəyişiklik üçün vasitə kimi xidmət edə biləcəyi təsdiq edilmişdir. Deməli, şeirdəki

səsləri ritm vasitəsilə müqavimət, etiraz və azadlıq arzularını gücləndirə bilər.

Bədii dildə fonetikanın üslub imkanları genişdir. Bu imkanlar üzə çıxdıqca bədii ifadənin təsirini artırmaq üçün dilin səs strukturlarından və xüsusiyyətlərindən necə istifadə olunduğunu araşdırmaq mümkün olur. Bədii dilin fonetik üslub imkanları, həmçinin bir müəllifin öz üslubunu yaratmaq və oxucuya emosional təsir etmək məqsədilə fonetik elementlərdən necə istifadə etməsini müəyyənləşdirir. Fonetika yalnız səslərdən ibarət olmaqla qalmır, həm də hər bir səsin vurğulandırılması, uzunluğu, hərəkəti və digər xüsusiyyətləri bədiilik yarada bilər. Bədii dilin fonetik üslub imkanlarından olan ritm və intonasiya əsərdəki emosional tonların və dinamik bölgülərin qurulmasına kömək edir. Bədii dildə fonetik elementlər dramatik anları və emosional vəziyyətləri təsvir etməkdə əhəmiyyətlidir.

Nəticə

Bədii dildə fonetik üslub imkanları səs və ritm vasitəsilə dilin daha təsirli və estetik olmasına imkan yaradır. Poetik dildə fonetika, yalnız şeirin strukturunu müəyyənləşdirmir, həm də oxucunun əsəri daha dərinlən hiss etməsinə, anlamasına kömək edərək onun duyğularını formalaşdırır. Fonetikanın bu imkanları bədii dilin zənginliyini və çoxşaxəli ifadə gücünü artırır. Fonetika yalnız ritm və səs deyil, həm də duyğuların ifadə olunmasında mühüm rol oynayır. Sözlərin tələffüzü, vurğuları və təkrarı ilə əlaqələrin hansı emosionanı çatdırmağa çalışdığı aydın olur. Fonetikanın ritm, ahəng, aliterasiya, assonans və yamsılamalar kimi müxtəlif aspektləri şeirin estetik təsirini gücləndirərək onu daha yaddaqalan edir. Fonetik imkanlar şeirin emosional və intellektual dərinliyinə kömək edir. Bu mənada, aşıqlar fonetik vasitələrdən istifadə edərək, dilin səs gücünü ortaya qoyur ki, bu da şeirə həm mənəvi, həm də musiqi keyfiyyətləri qatır. Deməli, bədii mətnlərin formalaşmasında fonetik vasitələrin mühüm rolu vardır.

Ədəbiyyat

1. Abdullayev N. (2013). Nitq mədəniyyətinin əsasları. B.: Elm və təhsil, 288 s.
2. Aşıq İmran (2005). Azərbaycan aşıq şeirindən seçmələr. Bakı, Şərq-Qərb, s., 370-377.
3. Aşıq Qurban Ağdabanlı (2005). Azərbaycan aşıq şeirindən seçmələr. Bakı, Şərq-Qərb, s., 66-79.
4. Aşıq Mirzə (2005). Azərbaycan aşıq şeirindən seçmələr. Bakı, Şərq-Qərb, s., 188-196.
5. Aşıq Pənəh (2005). Azərbaycan aşıq şeirindən seçmələr. Bakı, Şərq-Qərb, s., 352-361.

6. Babayev A.M. (2008). Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti. B.: Təhsil, 621 s.
7. Dəmirçizadə Ə. (1962). Azərbaycan dilinin üslubiyyəti. Bakı: Azərtədrisnəşr, 269 s.
8. Dəmirçizadə Ə. (2007). Müasir Azərbaycan dili. I hissə (fonetika, orfoepiya, orfoqrafiya). Bakı: Şərq-Qərb, 256 s.
9. Hacıyeva N.M. (2018). Azərbaycan dilinin fonetik üslubiyyəti. Doktorluq dissertasiyasının avtoreferatı. Bakı: AMEA, 56 s.
10. Həsənov H. (2003). Nitq mədəniyyəti və üslubiyyətin əsasları. Bakı: Bakı Universiteti, 399 s.
11. Mirzəyev H. (2006). Dərələyəz folkloru. Bakı, Elm, 768 s.
12. Pirsultanlı S.P. (2011). Tikmədaşlı Xəstə Qasımın ədəbi irsinin tədqiqi. Bakı, Azərnəşr, 255 s.
13. Пустовалов П.С., (1987). Сенкевич М.П. Пособие по развитию речи. М.: Просвещение, 288 с.
14. Seçmə aşiq şeirləri, I c. (2011). Bakı, Nurlan, 201 s.
15. Виноградов В.В. (1981). Проблемы русской стилистики. М.: Высшая школа, 320 с.

Daxil olma tarixi: 15.08.25

Qəbul tarixi: 16.10.25